

17. Herman Cain interview : Full transcript [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.cbsnews.com/8301-250_162-20070306.html#ixzz1lgXEaYа
18. This Week' Transcript: GOP Presidential Candidate Herman Cain [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://abcnews.go.com/ThisWeek/transcript-gop-presidential-candidate-herman-cain/story?id=14651160>
19. Transcript: Presidential Candidate Newt Gingrich Interviewed on NBC's Meet the Press – May 15, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clipsandcomment.com/2011/05/15/transcript-presidential-candidate-newt-gingrich-interviewed-on-nbcs-meet-the-press-may-15-2011/>
20. This Week' Transcript: Sen. Jim DeMint. Sept.4, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://abcnews.go.com/Politics/week-transcript-sen-jim-demint/story?id=14446776#.TrLOHnI_FpQ
21. Herman Cain Explains His Side of Past Sexual Harassment Allegations to 'On the Record' [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.foxnews.com/on-air/on-the-record/2011/11/01/herman-cain-explains-his-side-past-sexual-harassment-allegations-record?page=1>

Summary

The article deals with the category of addressness in the texts of political interview during election campaign (considering interactivity of the news websites). This category in the texts of political interview is represented by two addressees – interviewer and electorate. Interviewer acts as a hypothetic subject-addressee, electorate – as a real empiric object-addressee.

УДК 811. 111'374

СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ У АНГЛІЙСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ ГАЛУЗИ ВІНОРОБСТВА

Рогач Л.В.

ДВНЗ „Ужгородський національний університет”

Постановка проблеми та її визначення. Протягом тривалого часу терміни були предметом теоретичних та практичних наукових досліджень у працях вітчизняних та зарубіжних лінгвістів К. Я. Авербуха, Г. О. Винокура, Є. Вюстера, С. В. Гриньова, В. П. Даниленко, І. С. Квитко, Т. Р. Кияка, І. М. Кочан, В. М. Лейчика, Д. С. Лотте, Т. І. Панько, Дж. Сейгера, Л. О. Симоненко, А. В. Суперанської, С. Д. Шелова, Л. Хоффмана та ін. Їх праці базувались на різних

підходах та методах дослідження, проте всі вони сприяли укріпленню позицій та науковому обґрунтуванню досліджуваних терміносистем у сфері термінознавства.

Сукупність термінів певної галузі знань формують її терміносистему. Насамперед необхідно з'ясувати змістове наповнення самого поняття – терміносистема. Адже в існуючих вітчизняних словниках є статті, присвячені терміну, термінології, а от детального тлумачення терміносистеми поки що немає. Для конкретизації даного терміну варто провести аналіз існуючих дефініцій, які подають у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені-термінологи.

О. С. Чирков розглядає терміносистему як систему понять, які найповніше виражають і відображають сутність певного явища та об'єднані навколо певної концепції, а тому розкривають якнайповніше і саме явище, і концепцію, на якій базуються і яку деталізують та конкретизують. Інакше кажучи, терміносистема – це система кодових знаків, які дозволяють розпізнати самотність і самодостатність певного феномена [4, с.56].

Спрощеним можна вважати визначення Т. Л. Канделакі [2, с. 93], за яким терміносистема — це система термінів у певній галузі, підгалузі наукового або технічного знання, що обслуговує наукову теорію або наукову концепцію.

За останні десятиліття суттєво збільшилась кількість досліджень, присвячених особливостям формування терміносистем. І. В. Сапожник виділяє дві групи факторів, які відіграють важливу роль у творенні терміносистем: 1) екстралінгвістичні, які зумовлюють необхідність домінувати поняття галузі знань і сфер діяльності, а також потреба деталізувати (у певних випадках навіть ускладнити) поняття фундаментальних галузей науки, перенесених у прикладну терміносистему; 2) лінгвістичні, пов'язані з різноманіттям поняттєвих відносин, які передаються термінами, а також можливістю поєднання в таких багатослівних термінах різних у поняттєвому відношенні компонентів [3, с.348].

На сучасному етапі розвитку науки спостерігається посилення інтересу до вивчення окремих термінологічних систем. Дослідники все частіше зосереджують увагу на чинниках, які впливають на формування та розвиток галузевих термінологій. В сучасній лінгвістиці велику увагу приділяють вивченню окремих структурних груп і моделей мов в їх сучасному стані. Знання словотвірних моделей дає змогу виявити способи номінації окремих явищ навколишньої дійсності і таким чином представити мовну і національну картини світу. Термінологічний апарат галузі виноробства як важливої ланки сільського господарства України також потребує комплексного дослідження. Продуктивність галузі значною мірою залежить від вивчення та аналізу досвіду зарубіжних спеціалістів шляхом активної комунікації з ними та запозичення їхніх напрацювань і розробок.

Актуальність статті зумовлена необхідністю описання англійської лексики терміносистеми галузі виноробства з точки зору її структурного наповнення, оскільки ця термінологія залишається маловивченою, проте представляє великий науковий інтерес. Термінологічна система даної галузі формує вагому складову загального господарсько-економічного понятійного апарату і займає особливе місце між технічною та загальноповсякденною лексикою, які знаходяться в постійних

взаємозумовлених зв'язках. Активні процеси термінотворення супроводжуються значною варіативністю найменувань, діапазон яких розширюється. Саме тому актуальність статті також полягає у необхідності впорядкування та уніфікації англійських термінів галузі виноробства. Досліджуване термінополе включає найменування різних видів вин, форм процесу виробництва, лексику, пов'язану з теорією та практикою виноробства, супровідними аспектами виноградарства і виноробства (хвороби лози, предмети, які використовуються в процесі споживання вин, назви напоїв, виноградарсько-виноробні регіони та ін.).

Мета цієї статті – дослідити афіксацію та основокладання як основні способи термінотворення у англійській терміносистемі виноробства.

Завдання дослідження полягає у огляді теоретичних джерел з проблем термінознавства, формуванні вибірки англійських термінологічних одиниць виноробства з лексикографічних джерел, з'ясуванні способів термінотворення у англійській термінології виноробства, детальний аналіз афіксації та словоскладання як основних способів термінотворення у досліджуваній терміносистемі.

Матеріалом дослідження слугували авторитетні англійські термінологічні словники, доступ до яких відкрито у мережі Інтернет. Серед них словники найавторитетніших у галузі виноробства видань, зокрема «Wine Spectator» та «Wine Advocate».

Виклад основного матеріалу та отримані результати.

Термінологічний апарат галузі виноробства за своєю будовою відображає загальні принципи творення наукових термінів. Аналіз англійської виноробної терміносистеми засвідчив те, що вона є гетерогенною, тобто складається не лише з простих слів, а й дериватів, утворених за допомогою афіксів, складних термінів, утворених з кількох основ, а також словосполучень та аббревіатур. З метою виявлення структурних ознак англійського термінологічного апарату галузі виноробства було виокремлено 2000 термінів, до яких належать як терміни-слова, так і терміни-словосполучення. Терміни-слова поділяють на прості (непохідні), похідні (деривати), складні і складені. В свою чергу, терміни-словосполучення за кількістю структурних компонентів поділяють на прості словосполучення (два компоненти) і складні словосполучення (три компоненти і більше).

Аналіз нашої вибірки засвідчив, що найбільшим термінологічним пластом у галузі виноробства є лексичні одиниці, утворені способом афіксації, загальна кількість яких становить 1120 термінів (56%). На другому місці знаходяться прості терміни, кількість яких дорівнює 520 (26%). Складні терміни, утворені з кількох основ, налічують 180 одиниць (9%), а термінологічні словосполучення та аббревіатури – відповідно 100 (5%) і 80 одиниць (4%). У статті зосередимо свою увагу на афіксації та основокладанні як основних способах термінотворення у нашому мовному матеріалі.

Перш ніж перейти до характеристики афіксальних способів творення термінів, зазначимо, що хоч і не найбільшим, проте значним пластом виноробної галузевої термінології є прості безафіксні лексичні одиниці: *acid, barrel, bead, beak, cap, claret, clos, color, cradle, glass, label, wine, yeast*.

Кількісне співвідношення простих (непохідних) і дериватів них (похідних) англійських виноробних термінів демонструє суттєву перевагу останніх. Серед них чільне місце посідають афіксальні похідні, тобто деривати, утворені за допомогою префіксальних та суфіксальних морфем. Афікси завжди сприяють конкретизації та чіткості семантичного навантаження термінів.

Розглядаючи афіксацію як продуктивний спосіб творення термінів галузі виноробства, вважаємо за доцільне проведення чіткого поділу між термінами, що характеризуються наявністю префіксів, суфіксів та таких, що утворені префіксально-суфіксальним способом. Серед відібраних нами англійських термінів галузі виноробства, похідні становлять 1120 одиниць. З них префіксальним способом утворено 235 термінів (21%), суфіксальним – 381 термін (34%) і префіксально-суфіксальним способом утворено 504 терміни (45%).

В ході аналізу термінів, утворених префіксальним способом, виокремлено 21 найбільш продуктивний префікс: *anti-*, *auto-*, *after-*, *de-*, *dis-*, *hydro-*, *im-*, *in-*, *inter-*, *ir-*, *micro-*, *mono-*, *multi-*, *over-*, *poly-*, *post-*, *pre-*, *re-*, *self-*, *sub-*, *under-*.

У суфіксальному творенні англійських термінів галузі виноробства беруть участь такі суфікси: *-ance/ence*, *-ate*, *-er/or*, *-ing*, *-(t)ion*, *-ity*, *-ment*, *-ness*. Суфікси *-ance/ence* та *-ment* використовуються для творення термінів, що номінують дію чи стан: *temperance*, *subsidence*, *adjustment*. Суфіксальні іменники на позначення особи чи предмета, які виконують певну функцію, утворюються за допомогою суфіксів *-er* та *-or*: *producer*, *winemaker*, *decanter*, *accelerator*.

Іменники з абстрактним значенням формуються за допомогою суфіксів *-ing*, *-(t)ion*, *-ity*, *-ness*. Суфікс *-ing* часто використовується для позначення технологічних процесів: *bottling*, *decanting*, *destemming*, *labeling*. Подібну функцію виконує і суфікс *-(t)ion*: *degustation*, *distillation*, *fermentation*, *filtration*.

Суфікс *-ity* використовується для вираження ознаки чи стану: *acidity*, *amarity*, *humidity*, *maturity*. Іменники, що позначають якість чи ознаку, формуються за допомогою суфікса *-ness*: *mellowness*, *mustiness*, *tastiness*. Суфікс *-ate* вживається на позначення речовини: *absorbate*, *autolysate*, *phosphate*.

Аналіз вибірки англійських термінів галузі виноробства продемонстрував те, що найбільш продуктивним серед афіксальних способів творення є префіксально-суфіксальний, в межах якого ми виокремлюємо типові моделі будови термінів. До таких моделей відносимо наступні:

de- + *-ing*: *destalking*, *dewatering*;

de- + *-ion*: *denaturation*, *desugarization*;

de- + *-er*: *defrother*, *destemmer*;

dis- + *-ion*: *distillation*;

im- + *-ion*: *imperfection*;

non- + *-able*: *nonfilterable*;

over- + *-ion*: *overextraction*;

re- + *-ing*: *refilling*;

re- + *-ion*: *refiltration*;

re- + *-ment*: *replacement*;

un- + *-ing*: *uncorking*;

under- + *-ion*: *underfermentation*.

Отже, афіксальний спосіб творення сприяв появі багатьох англійських термінів галузі виноробства. Характерною ознакою цього способу творення є те, що афікси, які функціонують в галузі виноробства, запозичені із загального арсеналу словотвірних засобів англійської мови.

Практична неможливість передати всі поняття галузі виноробства за допомогою термінів з однією основою веде до утворення складних термінів, тобто термінів, утворених за допомогою складання кількох основ. Однією з причин широкого використання основоскладання є поява складних понять, для позначення яких необхідні терміни, що складаються з опорного слова; головне з них виражає поняття певної галузі знань, а залежне позначає яку-небудь ознаку цього поняття. Основоскладанню також сприяє внутрішня структура складних слів, які вже функціонують у мові і по аналогії з якими можуть утворюватися нові складні слова [1, с.16].

Проаналізований нами матеріал демонструє представленість складних виноробних англійських термінів цілою низкою структурних моделей, різних за кількісним представленням. В ході дослідження виокремлено наступні продуктивні моделі творення складних термінів:

- n + n (іменник+іменник): *alcoholometer, bootlegger* – 80 одиниць (44%);
- n + p1(іменник+дієприкметник I): *cidermaking, winemaking* – 38 одиниць (21%);
- n + p2 (іменник+дієприкметник II): *barrel-aged, wine-related* – 28 одиниць (16%);
- n + adj (іменник+прикметник): *acid-proof, acid-soluble, alcohol-free* – 25 одиниць (14%);
- adj + p1 (прикметник+дієприкметник I): *backblending, whitewashing* – 9 одиниць (5%).

Таким чином, структурний аналіз способів термінологічної номінації у англійській термінології виноробства дозволяє нам зробити наступні **висновки**:

Лексичні одиниці, утворені за допомогою афіксації складають найбільший термінологічний пласт у англійській термінології виноробства (56%). Прості однослівні терміни займають друге місце за поширенням в досліджуваній термінології (26%). Основоскладання є наступним способом за частотою використання, за допомогою якого утворюються терміни виноробства (9%). Термінологічні словосполучення (5%) та аббревіатури (4%) є найменш розповсюдженими способами термінологічної номінації у термінології виноробства. У статті увага була зосереджена на афіксації та основоскладанні як основних способах термінотворення у термінології виноробства.

Афіксальний спосіб термінотворення виявив існування термінів, утворених за допомогою префіксації, суфіксації та таких, що утворені префіксально-суфіксальним способом. Ми прийшли до висновку, що за допомогою префіксально-суфіксального способу утворюється найбільше дериватів у термінології галузі

виноробства. Наступною за використанням є суфіксація, а префіксація для творення термінів виноробства вживається не так часто. Найпродуктивнішими префіксами вважаємо: *anti-*, *auto-*, *after-*, *de-*, *dis-*, *hydro-*, *im-*, *in-*, *inter-*, *ir-*, *micro-*, *mono-*, *multi-*, *over-*, *poly-*, *post-*, *pre-*, *re-*, *self-*, *sub-*, *under-*. У суфіксальному творенні англійських термінів галузі виноробства найчастіше беруть участь такі суфікси: *-ance/ence*, *-ate*, *-er/or*, *-ing*, *-(t)ion*, *-ity*.

Аналіз основоскладання як способу утворення термінів у досліджуваній терміносистемі довів, що структурно-семантичний тип *n + n* (іменник + іменник) є найбільш поширеним у сфері англійської виноробної термінології. Це, вірогідно, пояснюється тим, що іменник як носій значення предметності є найпоширенішою частиною мови серед термінів.

Література

1. Дерді Е.Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2003. – 21с.
2. Канделаки Т.Л. Семантика и мотивированность терминов / Т.Л. Канделаки. – М.: Наука, 1977. –167с.
3. Сапожник І.В. Функціонування комерційних термінів в авторському дискурсі / Сапожник І.В. // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог: Видавництво національного університету “Острозька академія”. – Вип.11. – 2009. – С.346-351.
4. Чирков О.С. Терміносистема як теоретико-літературна проблема УДК 82.0:001.4 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/8578/97/>
5. Peterson R.G. Glossary of wine terms [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://richardgrantwine.com/wineglossary.html>
6. Wine Advocate [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.erobertparker.com/info/wineadvocate.asp
7. Wine Spectator [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.wine-searcher.com/critics-9-wine+spectator>

Summary

The article deals with the structural analysis of the English terms of winemaking industry. The investigation showed that structurally the English winemaking terms consist of terms formed by affixation, simple terms, compound terms, terminological word-combinations and abbreviations. Lexical units formed by means of affixation and compounding were in the focus of our attention in the article as they constitute the biggest terminological layer in winemaking sphere.